

CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎN TEATRE?

Unele teatre au deja șansele consfințite. Naționalul bucureștean îl va avea la cirna sa pe Andrei Șerban. „Bulandra” îl așteaptă pe Liviu Ciulei. Giumăștiul a fost acceptat de Vlad Mugur. La Teatrul de Comedie s-a reintors, ca la o primă dragoste, Lucian Giurchescu. Cite se întâmplă, se întâmplă ca și cum nu s-ar fi petrecut nici un coșmar între timp. Teatrul Mic și Rômulus Vulpescu s-au ferecat într-o muțenie, probabil foarte curînd explozivă. Cel puțin față de acestea avem datoria să fim răbdurii, în expectativă. Pînă la intrarea acestor teatre în arenă, eventualele fricțiuni și accidente intestinale sînt minore. Se apropie momentele cînd regizorii exilați se vor înfrunta cu cei care se simțeau pînă mai ieri încarcerați! Pe primii îi avantajează hăul libertăților în care au trebuit să-și instaleze singuri norme, rigori și țeluri. Vor stîrni în spectatori noștri — oh, nu mă refer la snobi, la aceste locomotive ale gustului public! — interesul enorm despre care cu greu te poți abține a-l socoti sigur sută la sută? Ceștilalți, „băștinașii”, vor izbuti să rupă zăgazurile care în subconștient încă se mai fac resimțite? Cit de altfel e, bunăoară, Lucian Giurchescu de azi față de cel pe care ni-l aducem aminte? Dar nimbul lui Liviu Ciulei? Cum va străluci? Și pînă unde va avea ecou luminozitatea sa? Andrei Șerban este încă o enigmă pentru noi, spectatorii.

Așadar, în teatre ceva se întîmplă. Reînnoirea unui fir curmat de peste două decenii. Teatrul a avut întotdeauna o viață a sa, proprie, bine separată și bogat condimentată față de ceea ce se întîmplă în jurul său. În interiorul unui teatru se pot dezlănțui furtuni, în timp ce dincolo de zidurile sale domnește o surizătoare acalmie. Azi, în lumea de dincolo de scenă se stîrnesc furtuni, vertijuri, minii. Care răzbat și printre actori.

UN TEATRU BULVERSAT DE PROPRIA-I LIBERTATE pare a fi cel din Piața Neamț. Cu chiu cu vai, aici se repetă o piesă a lui Matei Vișniec în regia lui Nicolae Scarlat. Stare de spirit infernală! „Nu avem public! Se joacă scrișnit cite un spectacol pe săptămîină! Dorințe aeriene! Nimănui nu-i place nimic! Nici un fel de regizor, nici un fel de autor nu pot fi acceptați în unanimitate pe scena noastră! Toată lumea vrea să plece în

București sau peste hotare, întrucît nici textele nici regizorii nu corespund aspirațiilor lor revoluționare! Doi actori, deocamdată doar doi, și-au dat demisia! Un singur regizor: Nicolae Scarlat! Toți sînt dispersați, nu se poate conta pe o distribuție. În urmă cu o lună de zile a avut loc o vizionare a spectacolului de producție a studentului Ion Minzatu cu piesa **Cafeneaua** de Goldoni. După discuțiile avute, spectacolul a fost oprit de către colectivul artistic pentru că nu se ridică la nivelul așteptărilor artistice **obligatoriu** pentru ștacheta Teatrului Tineretului din acest moment! Un refuz perfect îndreptățit!” (Mircea Zaharia, fost director, e încă director întrucît nimeni nu vrea să-i ia locul!).

Așadar se joacă scrișnit. Public în scădere, ori deloc!

PUBLICUL ÎN SCADERE VIZIBILĂ, ni se anunță de la Iași. Teatrul Național din capitala Moldovei are un prestigiu indiscutabil. Dar, acum, singurul spectacol la care se mai vine este **Scadența** lui Elias Canetti, spectacol socotit în acest oraș ca fiind premonitoriu. Premiera lui a avut loc la 19 decembrie 1989. „Scadența”, un cuvînt care s-a intrupat în realitate... Din spectacolele pe care Naționalul ieșean le rulează se face înțeles că interesul publicului e încă difuz; sau confuz; în orice caz, neexprimat; și imprecis; nici nu poate fi altfel. Oricum, preferințele se îndreaptă către dramaturgia occidentală care a lipsit atîția ani de pe afiș. Pe de altă parte, mai aflăm de la Naționalul ieșean, publicul așteaptă un „teatru fără cenzură”, o dramaturgie care, dintr-un motiv ori altul, nu s-a putut juca înainte de 22 decembrie. Dramaturgia română de sertar nu a apărut încă pe piață. Textele care au parvenit la secretariatul literar sînt datate; dacă ar fi putut fi socotite disidente pe vremea dictaturii, azi au aerul unor piese de muzeu. Ca atare, alternativa așteptată de public este greu de aflat. Propunerile regizorilor vizează aceleași texte mari ale dramaturgiei românești și universale: Caragiale și Cehov, spre nemulțumirea unui public doritor de spectacole de divertisment, de comedii bulevardiere de care s-a simțit frustrat. „DIVORȚUL” între creatorii unui teatru național și publicul lor cred că va continua pînă se

va deschide cutia valutei și pînă vom putea readuce pe scenă pe Tennessee Williams, O'Neill, Giraudoux, Pinter, Beckett. Dramaturgia, ca și întreaga literatură de altfel, va trebui scrisă de acum încolo” — apreciază dl. Val Condurache. Și adaugă: „Nu neg dramaturgia de valoare a ultimei jumătăți de veac. A EXISTAT, ÎNSĂ, ÎNTRE SCRITOR ȘI PUBLICUL SAU UN PACT DE SCRITURĂ-LECTURĂ SUBVERSIVĂ CARE A MIZAT PE AMBIGUITATE, ECHIVOC, PE COMPLICITATE ȘI ALUZIE. ACEST PACT A ÎNCETAT SĂ MAI FIE NECESAR. Acum se va vedea care din textele de „dinainte” însemnau mai mult decît această complicitate”.

DA! FLUCTUAȚIA PUBLICULUI E ÎN FUNCȚIE DE EVENIMENTELE SOCIALE-POLITICE ALE ȚĂRII. Faptul se confirmă și la Oradea; în acest oraș, în acest teatru, directorul Mircea Bradu a rămas să fie director din voința colectivului. Mircea Bradu declară că teatrul din Oradea va rămîne un teatru de înaltă ținută artistică a repertoriului. Dar, pînă una alta, are un singur regizor la secția română — Laurian Oniga; care montează și pentru secția maghiară; dar în această secție se petrec frămîntări. Actorii doresc să-și configureze o nouă organizare în cadrul aceluiași teatru; adică fără separatism de sediu. În acest oraș — nici un semn de manifestare șovină; în teatru, regizori români și scenografi maghiari colaborează excelent. Dar se simte nevoia de actori tineri. Vor colabora regizori din Capitală și din țară: Dragos Galgoșiu deja s-a apucat de lucru. Teatrul are — mai precis spus, va avea — schimburi de spectacole cu străinătatea. Așadar, speranțe, proiecte.

O CONFIRMARE VINE ȘI DE LA TEATRUL „NOTTARA” DIN BUCUREȘTI. Problema numărului unu este, desigur, PUBLICUL. După o perioadă de stagnare, dar nu totală, care n-a durat mai mult de două săptămîni (cam între 6-20 ianuarie), curba de frecvență a spectatorilor la teatru a început să crească continuu, dovadă că — sperăm cu toții

teatrul își recîștigă locul în sfera de preocupări și interese a locuitorilor din București, în ciuda multiplelor focare de interes care îl concurează. „Dimpotrivă, așa spune că tocmai în actuala conjunctu-

TEATRUL ROMÂNESC ESTE ÎN REFLUX ORI STĂ LA PÎNDĂ?

ră de dizarmonie, nelinește, agitație, teatrul poate constitui o tot mai dorită oază de continuitate și armonie și, în cele din urmă, de normalitate și stabilitate. Teatrul este privit (de către Victor Ernest Mășek, după cum spun și cuvintele sale) drept un refugiu. Desigur, acest lucru nu absolvă teatrele de obligația de a regîdi oferta artistică în funcție de noii parametri socio-politici și de a reinnoi, deopotrivă, repertoriul și mijloacele de expresie. Cît despre repertoriu, noul director al Teatrului „Nottara” declară: „nu cred că tematica trebuie să vizeze precumpănitor și obsesiv perioada depășită (adică „epoca de aur”). Nu avem suficientă distanță istorică și emoțională, afectivă, spre a putea da consistență interpretărilor noastre privind situația existențială a omului în condițiile dictaturii, spre a da un grad de valabilitate general-umană capabil să intereseze nu numai pe cei ce au suportat ci și pe oricine, de oriunde”.

Victor Ernest Mășek, un estetician al teatrului românesc, repune laconic în discuție problema disecată și de către Val Condurache: **DRAMATURGIA CONTEMPORANĂ.**

■ **DRAMATURGIA, SCENA ȘI STRADA...**

Mass media și strada sînt două concurente serioase cel puțin pentru moment. „S-ar putea chiar discuta despre spectacolul străzii”, e de părere regizoarea Sorana Coroamă-Stanca. Ea lansează întrebarea: „nu ar fi, oare, cazul ca teatrul să coboare în stradă și în piețe așa cum se întîmpla în Evul Mediu?” Este o sugestie pînă la un punct și parțială și înșelătoare, oarecum „Personal — declară doamna Stanca — nu cred nici în „refluxul”, nici în „statul la pîndă” al teatrului. Nu cred nici în „machiaje cosmetice”. Există momente de nedumeriri, de derută, de căutări, dar și de speranță. Teatrul, dintotdeauna, a răspuns unor nevoi afective și mentale ale omului. A răspuns și nevoilor omului de a trăi

în societatea pe care și-a creat-o. Dar, — o întreb eu — oare care sînt acele nevoi, cine le descoperă și le definește?”

■ **TOT DESPRE TEATRU, DAR DESPRE TEATRUL TV.** Aceași doamnă Sorana Coroamă-Stanca declară că televiziunea posedă spectacole excelente din anii '60—'70, ba chiar și rarissime excepții, din anii '80, dar oferă telespectatorilor, nu înțelege de ce, reluări care dovedesc o totală inadecvare la interesul și dorința publicului de astăzi. „Teatrele, cu toatele, se află în derută, nu știu ce să păstreze și ce nu din vechiul repertoriu, așa că tatonează terenul. Din păcate, prea puține spectacole își păstrează fie valabilitatea, fie prospețimea, ba chiar rar capătă o nouă și superbă rezonanță”. Iată o opinie cu care sîntem întrutotul de acord.

■ **ȘI ACUM, O SURPRIZĂ...**

„**AVEM PUBLIC. REVOLUȚIA LA NOI A ÎNCEPUT CU MOBILA ȘI DURERER**” e a continuat cu **O scrisoare pierdută. A FOST UN ACT SEMIREVOLUȚIONAR SMULGEREA APROBĂRII PENTRU VĂRUL SHAKESPEARE.** Spectacolul străzii e mai interesant decît ce se întîmplă pe scenă. Ne putem, însă desfășura activitatea fără să trebuiască să ieșim cu «scena» în stradă, adică în piața publică”, afirma cu seninătate dl. Boroghina, directorul care a rămas director și după revoluție. „Am început **Pietonul văzduhului** de Eugen Ionescu cu toată încrederea în foarte tînăra regizoare Andreea Vulpes. Avem proiecte mari: Shakespeare, Jarry — două cupluri de regi ucigași: perechea Macbeth și perechea Ubu; regia va fi semnată de Silviu Purcărete. „Noi încă înainte de revoluție”, ne mărturisește dl. director Boroghina, „l-am invitat discret pe Andrei Șerban să vină în țară și să realizeze un spectacol pe scena Teatrului Național din Craiova; aveam promisiunea lui Ion Traian Ștefănescu că va fi obținută aprobarea cabinetului 2. Acest act de cutezanță l-a

determinat pe Andrei Șerban să dorească a se ține de cuvînt; regizorul român cunoscut pe două continente vrea să realizeze în co-producție — Teatrul Național din Craiova și Teatrul Național din București — o piesă a unui dramaturg canadian iar pe scena craioveană **A 12-a noapte**. Revoluția la noi s-a petrecut fără seisme”. Regizorii români Silviu Purcărete, Cristian Hadjiculea și cunoscuta scenografă Doina Levința vor lucra pentru acest teatru a cărui cotă este în ascensiune.

■ **UN PARADOX SAU O PREMONIȚIE?** Oare aceasta va fi, cît de curînd, soarta întregului teatru românesc?

O anchetă conținînd numai cîteva întrebări, realizată în toate, în absolut toate teatrele din România, nu poate duce la cunoașterea destinului teatrului românesc. Și aceasta mai întîi pentru că destinul teatrului nostru românesc nu e o medie aritmetică a destinelor tuturor instituțiilor teatrale. Mai apoi, pentru că un regizor sosit într-o trupă poate produce minuni. Imprevizibile. Cruciale. În al treilea rînd, pentru că e posibil ca un teatru pe care îl socotim cu nimic mai presus decît media, întors dintr-un turneu peste hotare, unde a reunit un succes răsunător, să ne schimbe chiar nouă viziunea despre valoarea acestui teatru. În al patrulea rînd, pentru că destinul teatrului românesc implică accesul fiecărei trupe la șansa de afirmare peste hotare. Iar în ultimul rînd, dar nu și cel din urmă, fiindcă teatrul are nevoie pentru a fi, pentru a se dezvolta și evolua, de o pace economică și socială chiar dacă această pace e hărțuită pe dinăuntru de propria-i mișcare continuă și adesea surprinzătoare. Pretenția de a afla ce se va întîmpla cu teatrul românesc mîine trebuie, deocamdată, să se rezume la intenția de a ști ce se petrece cu fiecare teatru în parte. Ancheta continuă.

Paul Cornel Chițic

